

AI: wat regel je als zorgorganisatie

Handreiking en actielijst voor managers en beleidsmakers

Status: versie 1.0, juni 2026 — reacties welkom

Onderdeel van: TVWZ-opdracht 3 — AI: basisrichtlijnen & ethiek

Hoort bij: Praktische handreiking voor zorgmedewerkers (TVWZ, concept), Ai-beleidskader voor zorgorganisaties (Sigra) en de Ethische Quicksan AI (Anders Werken in de Zorg)

Waarom dit document

Voor het verantwoord inzetten van AI hoeven zorgorganisaties in onze regio weinig zelf te ontwikkelen. Er liggen twee documenten die samen het meeste afdekken, en die we regionaal overnemen:

- **De ethische toets is er** — De Ethische Quicksan AI van Anders Werken in de Zorg — een handleiding plus de quickscan zelf — helpt om per AI-toepassing met verschillende betrokkenen af te wegen wat moreel goed is om te doen, vóór aanschaf en gedurende het gebruik. Deze gebruiken we als regio; TVWZ is aangesloten bij Anders Werken in de Zorg.
- **Het beleidsformat is er** — Het AI-beleidskader voor zorgorganisaties van Sigra biedt een compleet format voor eigen organisatiebeleid: governance, rolverdeling, leverancierseisen, naleving van de AI Act en uitgewerkte voorbeeldteksten. Organisaties die eigen beleid willen vaststellen, hoeven niet met een leeg vel te beginnen.
- **De medewerkersregels zijn er** — De praktische handreiking voor zorgmedewerkers (TVWZ) geeft de basisregels en do's & don'ts voor het dagelijks gebruik van generatieve AI, met invulplekken voor organisatiekeuzes.

Wat nog ontbrak, is het overzicht daartussen: wat moet je als organisatie minimaal geregeld hebben, in welke volgorde, en welke bouwsteen gebruik je waarvoor? Beleid schrijven kan maanden duren — de eerste vier acties in dit document kunnen niet zo lang wachten, omdat medewerkers vandaag al met AI werken. Dit document is die actielijst. Het vervangt geen beleid, maar zorgt dat de basis staat terwijl het beleid wordt ontwikkeld.

Wat regionaal wordt geregeld en wat per organisatie

TVWZ is het regionale samenwerkingsverband; het beslist niet vóór organisaties. Regionaal ontwikkelen we de gezamenlijke basis, zodat niet elke organisatie hetzelfde wiel uitvindt. Elke organisatie maakt binnen die basis eigen keuzes en blijft zelf verantwoordelijk voor de naleving van wet- en regelgeving, waaronder de AVG en de AI Act.

REGIONAAL (TVWZ)	PER ORGANISATIE
Ethische Quicksan AI (Anders Werken in de Zorg) voor de toetsing van AI-toepassingen	Quicksan toepassen bij elke nieuwe AI-toepassing en bij belangrijke wijzigingen
Basisregels voor medewerkers (regionale handreiking met invulplekken)	Handreiking invullen (tools, aanspreekpunt, meldroute, leerplatform) en actief verspreiden
Microlearnings en onboardingmodule, ontwikkeld met Saxion	Scholing aanbieden aan medewerkers en deelname borgen (AI Act-verplichting)

Overzicht van bruikbare richtlijnen en beleidsbouwstenen (waaronder het Sigra-beleidskader)	Eigen organisatiebeleid vaststellen, met het Sigra-format als vertrekpunt
Format voor de AI-inventarisatie (bijlage bij dit document)	Inventarisatie uitvoeren en actueel houden; eigenaarschap per toepassing beleggen
Communicatiepakket en materialen via de projectpagina	Toegestane tools en licenties vaststellen, inclusief verwerkersafspraken en DPIA's
Volgen van wet- en regelgeving (AI Act) en vertalen naar de regio	Aanspreekpunt op de werkvloer aanwijzen en meldroute voor incidenten inrichten
Kennisdeling: leren van elkaars pilots, incidenten en ervaringen	Deelnemen aan pilots en ervaringen terugbrengen naar de regio (optioneel, wel gewenst)

Nu regelen — de basis waar medewerkers op wachten

Deze vier acties kosten vooral besluitvaardigheid, geen budget. Ze nemen de grootste onduidelijkheid bij medewerkers weg en verkleinen het risico op onveilig gebruik dat nu al plaatsvindt.

1

Stel vast welke AI-tools zijn toegestaan en onder welke licentie

Waarom: medewerkers gebruiken AI al; zonder duidelijkheid wijken ze uit naar privé-accounts, buiten elke afspraak om. Let op de licentievariant: dezelfde tool kan mét werkaccount onder verwerkersafspraken vallen en zonder werkaccount niet.

Minimaal: een lijst per tool met inlogroute en de afspraken over gegevens (zoals: invoer wordt niet gebruikt om modellen te trainen).

Bouwsteen: *leverancierseisen uit Sigra (hoofdstuk 2.3); invulblok medewerkershandreiking TVWZ.*

2

Wijs een aanspreekpunt aan op de werkvloer

Waarom: veel medewerkers weten niet bij wie ze terecht kunnen met vragen over AI. Een digicoach of AI-vaardige collega is voldoende — als maar bekend is wie het is.

Minimaal: één benoemd aanspreekpunt, vermeld in de ingevulde medewerkershandreiking.

Bouwsteen: *invulblok medewerkershandreiking.*

3

Communiceer de regels actief

Waarom: het grootste knelpunt is niet het ontbreken van regels, maar de onbekendheid ervan: landelijk weet 42% van de zorgmedewerkers niet of er richtlijnen zijn en weet 31% niet welke AI-tools zijn toegestaan.

Minimaal: de ingevulde medewerkershandreiking verspreiden en agenderen in teamoverleggen — ook de ruimte om fouten en twijfels te bespreken.

Bouwsteen: *de ingevulde TVWZ-medewerkershandreiking.*

4

Regel de meldroute voor AI-incidenten

Waarom: fouten gebeuren — landelijk is bijna een kwart van de AI-gebruikers al eens door AI op het verkeerde been gezet. Melden moet leren opleveren, geen afrekening.

Minimaal: AI-incidenten laten meelopen in een (bestaand) meldsysteem, met terugkoppeling naar de melder.

Bouwsteen: *Sigra (paragraaf 8.2: lessen uit incidenten).*

Alle documenten waarnaar we verwijzen staan gebundeld op de website van TVWZ:
<https://www.technologievoorwarmezorg.nl/ai-in-de-zorg/>

Dit jaar regelen — de borging en de AI Act

5

Bied scholing aan en borg deelname

Waarom: de AI Act verplicht organisaties om medewerkers die met AI werken voldoende AI-geletterd te maken. Bovendien: bereidheid is er (85% wil leren), aanbod ontbreekt (driekwart volgde nog geen scholing).

Minimaal: toegang tot de regionale microlearnings zodra die beschikbaar zijn. Tot die tijd: de vrij toegankelijke microlearnings en trainingen van de RijksAcademie, kennisbank Digovaardig in de Zorg en de Nationale AI-Zorg cursus.

Bouwsteen: *microlearnings en trainingen.*

6

Inventariseer welke AI al in huis is

Waarom: AI zit vaak verstopt in bestaande systemen: tekstsuggesties in het ECD, voorspellend roosteren, spraakgestuurd rapporteren. Zonder overzicht kun je niet voldoen aan de AI Act en weet je niet waar je risico's zitten.

Minimaal: het invulformulier in de bijlage één keer volledig invullen en daarna bijhouden bij elke nieuwe aanschaf.

Bouwsteen: *bijlage bij dit document (regionaal format).*

7

Gebruik de Ethische Quickscan bij elke nieuwe AI-toepassing

Waarom: zo wordt de afweging rond privacy, ethiek en veiligheid een vast onderdeel van besluitvorming, in plaats van een discussie achteraf.

Minimaal: de Quickscan als groeps sessie uitvoeren vóór aanschaf of ingebruikname — met verschillende perspectieven aan tafel, van medewerkers tot cliëntvertegenwoordigers — en herhalen bij belangrijke wijzigingen, want AI verandert gedurende de levensduur.

Bouwsteen: *Ethische Quickscan AI (Anders Werken in de Zorg): handleiding en quickscan.*

8

Beleg eigenaarschap en geef AI een plek in de koers

Waarom: zonder eigenaar blijft elke actie uit deze lijst liggen. Landelijk heeft 63% van de leidinggevenden geen zicht op de AI-geletterdheid van hun medewerkers en voelt slechts een kwart zich toegerust om AI in het team te introduceren. Schaal naar de organisatiegrootte: een werkgroep bij grotere organisaties, één belegde rol bij kleinere.

Minimaal: één eigenaar voor het AI-vraagstuk, mandaat vanuit bestuur of MT, en een korte passage over AI in het jaarplan of de koers.

Bouwsteen: *Sigra (hoofdstuk 2: governance en organisatie), op maat van de eigen organisatie.*

Wie deze acht acties heeft geregeld, voldoet aan de regionale basis en is voorbereid op de AI Act. Volledig eigen organisatiebeleid — met het Sigra-format als vertrekpunt — kan daarna in eigen tempo worden vastgesteld; de basis staat dan al.

Bijlage 1 — Invulformulier AI-inventarisatie

Breng in kaart waar AI al wordt gebruikt binnen de organisatie: als losse tool én verstopt in bestaande systemen. Vraag het na bij functioneel beheer, ICT en de leveranciers van je belangrijkste systemen — leveranciers zijn verplicht hierover transparant te zijn. De eerste drie regels zijn voorbeelden.

Systeem of toepassing	Wat doet de AI?	Persoons-gegevens?	Eigenaar	Quickscan gedaan?
<i>Voorbeeld: ECD</i>	<i>Tekstsuggesties bij rapportages</i>	<i>Ja</i>	<i>Functioneel beheer</i>	<i>Nee — inplannen</i>
<i>Voorbeeld: Copilot Chat</i>	<i>Generatieve AI voor tekst en samenvatten</i>	<i>Nee (regels handreiking)</i>	<i>ICT</i>	<i>N.v.t. — via basisregels</i>
<i>Voorbeeld: roosterapplicatie</i>	<i>Voorspellend plannen van diensten</i>	<i>Ja (medewerkers)</i>	<i>Manager P&O</i>	<i>Ja</i>

Toelichting op de kolommen:

Bij 'Persoonsgegevens?' gaat het om de vraag of de toepassing gegevens van cliënten of medewerkers verwerkt.

Bij 'Eigenaar' vul je in wie binnen de organisatie verantwoordelijk is voor deze toepassing.

De Quickscan (Anders Werken in de Zorg) voer je uit voor toepassingen die van invloed zijn op cliënten of medewerkers; voor het algemene gebruik van generatieve AI gelden de basisregels uit de medewerkershandreiking.

Deze handreiking wordt gedeeld via de projectpagina van TVWZ en doorontwikkeld op basis van ervaringen uit de regio. Reacties en aanvullingen zijn welkom bij de projectleiding.

Bijlage 2 — Uitkomsten landelijk onderzoek AI-geletterdheid in de zorg

De cijfers in dit document komen uit het landelijke onderzoek AI-geletterdheid in de zorg (ZorgfocuZ, ECP en Digivaardig in de Zorg, juni 2026), uitgevoerd onder ruim 4.800 zorgmedewerkers in vijf zorgbranches. Het volledige rapport, de infographics met de uitkomsten en de aanbevelingen zijn te vinden via www.digivaardigindezorg.nl/ai-geletterd-in-de-zorg en <https://www.technologievoorwarmezorg.nl/ai-in-de-zorg/>